

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudkyní JUDr. Evou Lukotkovou v právní věci žalobkyně: **V. M.**, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5, o přezkoumání rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 28. 11. 2011, č.j.,

t a k t o :

- I. Žaloba **s e z a m í t á .**
- II. Žalobkyně **n e m á p r á v o** na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalované **s e n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím žalované ze dne 3. 10. 2011, č.j. byl přiznán žalobkyni ode dne 13. 5. 1998 starobní důchod podle ust. § 56 odst. 1 písm. b) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění účinném do dne 31. 12. 1998 a s přihlédnutím k článku 4 odst. 1, 2 a článku 7 odst. 1 a 2 Dohody mezi Českou republikou a SSSR o sociálním zabezpečení, publikované vyhláškou č. 116/1960 Sb. (dále jen „dohoda“).

Proti rozhodnutí podala žalobkyně námitky, které byly žalované doručeny dne 18. 10. 2011.

Rozhodnutím ze dne 28. 11. 2011, č.j. byly námitky zamítnuty a rozhodnutí žalované ze dne 3. 10. 2011 bylo potvrzeno. Citované rozhodnutí je předmětem přezkumného soudního řízení.

Žalobkyně podala dne 17. 1. 2012 žalobu, namítla, že rozhodnutím ze dne 3. 10. 2011 jí byl přiznán starobní důchod ode dne 13. 5. 1998, ale s nárokem na výplatu ode dne 7. 3. 2006. Namítla, že nárok na starobní důchod uplatnila již v roce 1998, její žádosti nebylo vyhověno z důvodu nesplnění potřebné doby pojištění a k době pojištění v Arménii, nebylo možno přihlédnout. Na základě další žádosti jí byl starobní důchod přiznán ode dne 26. 7. 2003. Rozhodnutím ze dne 3. 10. 2011 jí byl přiznán starobní důchod ode dne 13. 5. 1998, tj. ode dne, kdy jí bylo vydáno povolení k trvalému pobytu. Byla toho názoru, že svůj nárok uplatnila včas, a to žádostí v roce 1998, proto trvala na přiznání doplatku, tj. výplatu důchodu ode dne 13. 5. 1998.

Žalovaná v písemném vyjádření ze dne 16. 3. 2012 přehledně popsala dobu a způsob, jak o jednotlivých žádostech žalobkyně, která je arménskou státní příslušnicí, bylo rozhodnuto.

Dne 22. 6. 1998 podala žádost o starobní důchod, rozhodnutím žalované ze dne 21. 8. 1998 byla žádost zamítnuta pro nesplnění podmínky získání potřebné doby pojištění podle § 29 zákona č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění ve znění účinném do 31. 12. 2009, neboť žalobkyně na území České republiky nezískala ani jeden kalendářní rok doby pojištění.

Dne 26. 7. 2006 podala novou žádost o starobní důchod, rozhodnutím č. II ze dne 5. 5. 2008, č.j. byl jí přiznán starobní důchod podle § 29 písm. a) zákona o důchodovém pojištění a podle dohody ode dne 26. 7. 2003. Proti rozhodnutí podala žalobkyně žalobu, rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 6. 10. 2008, č.j. 33 Cad 107/2008-18 byla žaloba zamítnuta. Žalobkyně podala kasační stížnost, rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 4. 2009, č.j. 4 Ads 37/2009-43 byla kasační stížnost zamítnuta.

Dne 7. 3. 2011 podala žalobkyně další žádost o přiznání starobního důchodu a to již od června 1998, kdy uplatnila původní žádost o starobní důchod. V této souvislosti žalovaná uvedla, že po rozpadu Svazu sovětských socialistických republik v roce 1991 byly o platnosti a aplikaci Dohody vedeny jednání s jednotlivými nástupnickými státy. Vůči Arménii pozbyla dohoda platnosti ke dni 28. 4. 2004, kdy byla ukončena sukcesí jednání. Jestliže žalobkyně uplatnila po tomto dni žádost o dávku důchodového pojištění (žádost ze dne 26. 7. 2006), stalo se tak již za bezesmluvního stavu mezi Českou republikou a Arménií. S odkazem na citovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 4. 2009, č.j. 4 Ads 37/2009-43 tak, žalovaná rozhodla v souladu s platnými zákonnými předpisy. Teprve na základě nálezu Ústavního soudu ze dne 3. 6. 2009, č.j. I ÚS 420/09-32 byla platnost Dohody prodloužena do dne 23. 9. 2009, kdy byla ve Sbírce mezinárodních smluv publikována sdělení o ukončení platnosti dohody. Konec platnosti dohody ve vztahu k Arménii byl publikován pod číslem 76/2009 Sb. m.s.

Na podkladě žádosti žalobkyně ze dne 7. 3. 2011 a s ohledem na citovaný nálezný Ústavního soudu, žalovaná ve věci rozhodla dne 7. 3. 2011, a to tak, že přiznala žalobkyni starobní důchod od vzniku nároku na tuto dávku, tj. ode dne 13. 5. 1998. K odlišným názorům dochází v pohledu na časové rozhraní, za který byl starobní důchod doplacen. Starobní

důchod byl sice přiznán žalobkyni ode dne 13. 5. 1998 (trvalý pobyt žalobkyně na území České republiky), nárok na výplatu důchodu byl vázán na § 55 odst. 2 věty druhé a třetí zákona o důchodovém pojištění. Otázku nároku na důchodu a nároku na jeho výplatu osvětlil NSS v citovaném rozsudku ze dne 16. 4. 2009, č.j. 4 Ads 37/2009-43, www.nssoud.cz, na uvedený právní názor žalovaná v tomto směru plně odkázala, neboť v odůvodnění uvedeného rozsudku byly sděleny důvody zabraňující doplacení starobního důchodu žalobkyni přede dnem 7. 3. 2006.

Za daného stavu žalovaná navrhla zamítnutí žaloby.

Při ústním jednání u Krajského soudu v Brně uvedla žalobkyně, že starobní důchod jí byl přiznán ode dne 13. 5. 1998, tj. ode dne, kdy jí byl povolen trvalý pobyt na území ČR. I po poučení podle ust. § 55 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb. účinného ode dne 1. 1. 2009, nesouhlasila s tím, že od uvedeného data jí nevznikl i nárok na výplatu starobního důchodu. Postupem žalované se tudíž cítila poškozena. Odvolala se na výpověď učiněnou ve věci přiznání dávky důchodového pojištění dne 6. 10. 2008 ve věci sp. zn. 33 Cad 107/2008, sice, že jí byl přiznán status uprchlíka a důvod zaregistrování na velvyslanectví Arménii byl proto, že se chtěla v České republice vdávat. Na území ČR žije ode dne 7. 5. 1993, trvalý pobyt má povolen ode dne 13. 5. 1998.

Zástupce žalované navrhl, aby na základě písemného vyjádření žalované byla žaloba zamítnuta.

Ze správního spisu vyplynulo, že žalobkyně, arménská státní příslušnice, podala první žádost o starobní důchod dne 22. 6. 1998, o níž rozhodla žalovaná dne 21. 8. 1998 tak, že žalobu pro nesplnění podmínek získání potřebné doby pojištění zamítla. Další žádost o dávku byla podána dne 26. 7. 2006, rozhodnutím č. II ze dne 5. 5. 2008 byl žalobkyni přiznán starobní důchod ode dne 26. 7. 2003 podle § 29 písm. a) zákona o důchodovém pojištění a podle Dohody. Na základě žaloby byla věc projednána Krajským soudem v Brně, rozsudkem ze dne 6. 10. 2008, č.j. 33 Cad 107/2008-18 byla žaloba zamítnuta. Rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 4. 2009, č.j. 4 Ads 37-2009-43 byla kasační stížnost žalobkyně zamítnuta. Dne 7. 3. 2011 podala žalobkyně v pořadí třetí žádost o starobní důchod s požadavkem přiznání důchodu od června 1998, tj. od podání nové žádosti. Rozhodnutím žalované ze dne 3. 10. 2011 byl jí přiznán starobní důchod ode dne 13. 5. 1998, o nároku na výplatu důchodu bylo rozhodnuto ode dne 7. 3. 2006.

Jádro sporu spočívá v posouzení časového rozhraní, kdy žalobkyni vznikl nárok na výplatu starobního důchodu. Stěžejní otázkou v posuzované věci je určit, podle jakých právních předpisů mělo být v případě nároku na starobní důchod postupováno. Žalobkyně se v žalobě dovolává přiznání nároku na výplatu důchodu ode dne 13. 5. 1998, tj. ode dne, kdy jí byl povolen trvalý pobyt na území České republiky.

Podle § 54 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb. v platném znění nárok na důchod vzniká dnem splnění podmínek stanovených tímto zákonem.

Podle § 54 odst. 2 citovaného zákona nárok na výplatu důchodu vzniká splněním podmínek stanovených tímto zákonem pro vznik nároku na důchod a na jeho výplatu a podáním žádosti o přiznání nebo vyplacení důchodu.

Podle § 55 odst. 1 citovaného zákona nárok na důchod nezaniká uplynutím času.

Podle § 55 odst. 2 citovaného zákona nárok na výplatu důchodu nebo jeho části zaniká, není-li dále uvedeno jinak uplynutím pěti let ode dne, za který důchod nebo jeho část náleží. Lhůta podle předchozí věty neplyne po dobu řízení o důchodu, po dobu řízení o prohlášení osoby za mrtvou, jde-li o nárok na výplatu vdovského, vdoveckého nebo sirotčího důchodu po této osobě, a po dobu, kterou osobě, která musela mít opatrovníka, nebyl opatrovník ustanoven. Lhůta podle věty první neplyne rovněž po dobu, po kterou trvalo řízení o neplatnosti skončení pracovního vztahu zakládající účast na pojištění (§ 11 odst. 2 věta pátá).

Z obsahu dávkového spisu bylo zjištěno, že žalobkyně narozená dne 1. 1. 1936 vychovala dvě děti. Dle sdělení Policie ČR ze dne 28. 7. 2007, č.j. SCPP-1400/BR-I-8-2007 7, má žalobkyně povolen trvalý pobyt na území České republiky ode dne 13. 5. 1998.

K uvedené námitce žalobkyně, tj. přiznání nároku na výplatu starobního důchodu ode dne 13. 5. 1998 soud ve svých úvahách vyšel z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 4. 2009, sp. zn. 4 Ads 37/2009, www.nssoud.cz, z odůvodnění na č.l. 46 až 49, v němž jsou vysloveny základní principy, z nichž se vychází při posuzování platnosti a použitelnosti Dohody o sociálním zabezpečení mezi ČSR a SSSR ve vztahu nástupnickým státům po rozpadu SSSR v roce 1991 (viz i rozsudek NSS ze dne 23. 3. 2005, č.j. 6 Ads 40/2003-48, www.nssoud.cz). Nejvyšší správní soud vycházel z toho, že „*klíčovou vlastností mezinárodního práva veřejného je zásadní relativita práv a povinností, zvláště pak práv a povinností upravených mezinárodními smlouvami. Jinak řečeno, práva a povinnosti se mezinárodní smlouvou stanoví ve vzájemném vztahu mezi dvěma či více existujícími subjekty práv a jsou pro ně závazná, pokud a dokud tyto subjekty práv existují „za předpokladu, že se nedohodnou na skončení platnosti smlouvy a závazků z ní vyplývajících. Zanikne-li některá ze stran mezinárodní smlouvy, řídí se případná sukcese právního nástupce této smluvní strany“ do mezinárodní smlouvy pravidly obecného mezinárodního práva o sukcesi do smluv...“*.

Dohoda o sociálním zabezpečení byla typem smlouvy uzavřené na teritoriálním principu, tedy určovala, že důchody přiznávají a vyplácejí orgány sociálního zabezpečení té smluvní strany, na jejímž území občané, kteří mají nárok na důchod, trvale bydlí ke dni podání žádosti o důchod; důchody se přiznávají za podmínek a ve výši stanovené právními předpisy této smluvní strany (článek 6). Při přiznávání důchodu se plně započítávají doby zaměstnání (jakož i doby jiné, na roveň jim postavené) na území obou smluvních stran (článek 4 odst. 1).

Z výše popsané relativní povahy mezinárodního práva a z úpravy obsažené v Dohodě o sociálním zabezpečení v projednávané věci vyplývá, že tato dohoda byla podle článku 10 Ústavy ve znění ústavního zákona č. 395/2001 Sb. použitelná na rozhodování o starobním důchodu žalobkyně jen za předpokladu, že v době podání žádosti o důchod byla závazná ve vztahu k nějakému existujícímu státu, na jehož území (posuzováno podle stavu státních hranic ke dni vzniku nároku na důchod) žalobkyně získala v minulosti doby zaměstnání nebo jiné činnosti, které by byly podle této dohody a podle zákona č. 155/1995 Sb. započitatelné jako doby pojištění.

Jak vyplynulo z vyjádření Ministerstva zahraničních věcí České republiky ze dne 28. 1. 2005, tak i z dalších vyjádření Ministerstva zahraničních věcí vyžadovaných soudy k této problematice, např. z vyjádření ze dne 3. 3. 2009, platnost bilaterálních smluv uzavřených v období existence SSSR byla po jeho rozpadu předmětem dlouhotrvajících a často obtížných jednání s jednotlivými postsovětskými státy v procesu sukcese do smluv,

upravené Vídeňskou úmluvou o sukcesi států ve vztahu ke smlouvám, podepsanou ve Vídni dne 23. 8. 1978. Ve vztahu k těmto státům se česká strana řídila stanoviskem Nejvyššího správního soudu vyjádřeného v rozsudku sp. zn. 6 Ads 40/2003, podle něhož platnost dohody ve vztazích mezi Českou republikou a uvedenými státy zanikla okamžikem obnovení jejich státnosti. Ve vztahu k Arménii došlo k ukončení sukcesních jednání dne 28. 4. 2004. Jinými slovy závazností Vídeňské úmluvy o sukcesi států (dne 25. 8. 1999) se na Dohodu o sociálním zabezpečení uzavřenou mezi Československou republikou a Svazem sovětských socialistických republik ze dne 2. 12. 1959 ve vztahu k Arménii hledělo jako na platnou, a to až do 28. 4. 2004, kdy byla s Arménií uzavřena jednání o sukcesi do této smlouvy se závěrem, že mezi Arménií a Českou republikou dohoda o sociálním zabezpečení od tohoto dne neplatí, tzn. že ve vztahu k Arménii ukončila Česká republika ke dni 28. 4. 2004 sukcesní jednání jednostranným prohlášením formou diplomatické nóty s tím, že ve vzájemných vztazích neplatí žádné smlouvy sjednané mezi bývalým Československem a SSSR (dle sdělení Ministerstva zahraničních věcí č.j. 140702/2004MPOIII). Do dne 28. 4. 2004 se tak vycházelo z presumpce platnosti dohody mezi Československou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o sociálním zabezpečení.

Teprve Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 3. 6. 2009, sp. zn. I ÚS 420/2009 se zabýval otázkou, zda jednostranné vypovězení Dohody mezi Československou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o sociálním zabezpečení formou diplomatické nóty, kterou byla ukončena sukcesní jednání s Arménií ve vztahu k uvedené Dohodě, vyvolává právní účinky v domácím právním řádu, když ve Sbírce mezinárodních smluv ani v jiné veřejně přístupné sbírce o tom nebylo publikováno žádné sdělení. Základní otázkou tak bylo to, zda neveřejný právní úkon státu, vyvolávající mezinárodněprávní účinky, je bez dalšího způsobilým měnit obsah práv a povinností osob z pohledu vnitrostátního práva. Podle názoru Ústavního soudu jednoznačně vyplývá, že „*stát (Ministerstvo zahraničních věcí) pochybil, když nepublikoval sdělení o obsahu předmětné diplomatické nóty ve Sbírce mezinárodních smluv.*“ V bodě 36 a 37 dále Ústavní soud uvádí následující: „*platí-li obecně u mezinárodních smluv, že jednotlivci nemohou z mezinárodní smlouvy benefitovat, dokud není tato smlouva publikována, nemůže ani stát profitovat z ukončení závazku předtím, než tuto skutečnost náležitě publikuje, aby se s ní jednotlivé osoby mohly seznámit a přizpůsobit své chování nové právní úpravě. Ústavní soud proto konstatoval, že rozhodnutími obou správních soudů (rozsudkem Městského soudu v Praze č.j. 4 Cad 61/2006-12 a rozsudkem Nejvyššího správního soudu č.j. 6 Ads 42/2007-40) nerespektujícími princip právního státu založeného na úctě k právům a svobodám člověka a občana (čl. 1 Ústavy), bylo porušeno stěžovatelovo právo na legitimní očekávání garantované čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod.*“ Vzhledem k tomu, že tak postup České republiky vycházející z presumpce platnosti dohody ve vztahu k Arménii do dne 28. 4. 2004 byl označen za protiústavní, bylo třeba Dohodu ve vztahu ke všem nástupnickým státům bývalého SSSR (s výjimkou Ruska a Ukrajiny) považovat za platnou až do dne 23. 9. 2009, kdy byla ve Sbírce mezinárodních smluv publikována sdělení o ukončení platnosti Dohody. Konec platnosti dohody ve vztahu k Arménii byl publikován pod číslem 76/2009 Sb. m.s.

Na podkladě žádosti žalobkyně ze dne 7. 3. 2012 a s ohledem na citovaný nálezk Ústavního soudu proto žalovaná znovu posoudila nárok žalobkyně na starobní důchod, přičemž respektovala žádost žalobkyně uplatněnou již dne 22. 6. 1998. Rozhodnutím ze dne 3. 10. 2011 tak přiznala žalobkyni starobní důchod od vzniku nároku na tuto dávku, tj. ode dne 13. 5. 1998.

Pokud se týká vzniku nároku na výplatu starobního důchodu, nebyla shledána nezákonnost v postupu žalované, která vázána platnými právními předpisy vycházela z ust. § 55 odst. 2 věty první zákona o důchodovém pojištění, podle něhož nárok na výplatu důchodu nebo jeho části zaniká, není-li dále uvedeno jinak, uplynutím pěti let ode dne, za který důchod nebo jeho část náleží (srov. rozsudek NSS ze dne 16. 4. 2009, č.j. 4 Ads 37/2009-48, www.nssoud.cz).

Žalovaná v souladu s ust. § 55 odst. 2 věta první a § 56 odst. 1 písm. b) citovaného zákona vycházela z data sepsání žádosti žalobkyně, tj. dne 7. 3. 2011, proto přiznala výplatu dávky ode dne 7. 3. 2006, tj. pět let zpět.

Na základě shora uvedeného dospěl soud k závěru, že přezkoumávané správní rozhodnutí žalované netrpí vadou chybného posouzení právní otázky, a proto uzavírá, že žaloba je nedůvodná, ve smyslu ust. § 78 odst. 7 s.ř.s. byla proto zamítnuta.

Žalobkyně ve věci samé nebyla úspěšná, žalovaná nemá právo na náhradu nákladů řízení ze zákona, soud proto rozhodl tak, že žádnému z účastníků se nepřiznává náhrada nákladů řízení (§ 60 odst. 1, 2 s.ř.s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno, ve dvojím vyhotovení. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Brně dne 30. října 2012

JUDr. Eva Lukotková, v.r.
samosoudkyně

Za správnost vyhotovení:
Barbora Zachovalová